

มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดี

Legal Measures for Supervising Temporarily Released Individuals in Investigative and Adjudicatory Stages

พัชรินทร์ แหวนเพชร¹, จิตรदारมย์ รัตนวุฒิ²

Patcharin Waenphrt, Jitdarom Rattanawut²

1 นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทร. 0-7791-3333 โทรสาร 0-7791-3348 อีเมล 62052538103@student.sru.ac.th

2 อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทร. 0-7791-3333 โทรสาร 0-7791-3348 อีเมล lawman077355623@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ หลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว ศึกษามาตรการทางกฎหมายในการปล่อยตัวชั่วคราวและการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดี และหามาตรการที่เหมาะสมในการกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดี โดยการวิจัยในระบบคุณภาพจากเอกสารจากการศึกษาพบว่า สิทธิการปล่อยชั่วคราวในคดีอาญา เป็นหลักการความคุ้มครองบุคคลจากหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบริสุทธิ์สำหรับประเทศไทย สิทธิการปล่อยชั่วคราวถูกรับรองสิทธิโดยรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา โดยสามารถร้องขอปล่อยชั่วคราวได้ตั้งแต่ชั้นสอบสวนคดี ชั้นสั่งคดี และชั้นศาล แต่ในมิติของมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดี ยังไม่ปรากฏมาตรการทางกฎหมายในการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่เหมาะสม และยังคงใช้ระบบดุลพินิจในการสั่งอนุญาต มิใช่ระบบประเมินความเสี่ยง ดังนั้น จึงควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้มีมาตรการประเมินความเสี่ยงในการปล่อยชั่วคราวตามแบบอย่างที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา และควรกำหนดให้มีมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยกฎหมายตามแบบอย่างที่ใช้บังคับในสาธารณรัฐฝรั่งเศส แก่กรณีการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดีของประเทศไทย

คำสำคัญ : การปล่อยชั่วคราว ชั้นสอบสวนคดี ชั้นสั่งคดี

Abstract

The objectives of this study were to: explore theoretical concepts related to the control of individuals under state authority, particularly in cases of the fundamental rights guarantee of defendants or plaintiffs in criminal cases regarding temporary release. study legal measures regarding temporary release and supervision of individuals who have been temporarily released in the investigative and adjudicatory stages and find appropriate procedural guidelines for supervising individuals who have been temporarily released in the investigative and adjudicatory stages. The research study was used by the quality system and collecting data from various sources. From the study, it was found that the right to temporary release of defendants or plaintiffs in criminal cases was a principle that protects individuals by extending the presumption of innocence throughout the criminal proceedings. In the case of Thailand, the right to temporary release was guaranteed by the Constitution and the Criminal Procedure Code, allowing individuals to request temporary release at the stages of investigation, prosecution, and court proceedings. In the dimension of measures to supervise individuals who was temporarily released during the investigative and adjudicatory stages, there are no specific legal measures in place for supervising individuals who have been temporarily released that are deemed appropriate and still use the discretion system to order permission not a risk assessment system. As such, the Criminal Procedure Code should be amended There must be measures to assess the risk of temporary release in accordance with the precedent applicable in the United States. and measures to monitor those temporarily released by law, in accordance with the precedent applicable in France, should be established. to the case of temporary release during investigation and the court of Thailand

Keywords : Temporary release, investigative stage, adjudicative stage.

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา “สิทธิในการได้รับปล่อยชั่วคราว” นับว่า เป็นสิทธิในคดีอาญาอีกประการหนึ่งที่กติกาสากลระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights – ICCPR) ให้การรับรองและคุ้มครองบุคคล ในเชิงคุณค่าว่าเป็นมาตรฐานผ่อนคลายการบังคับควบคุมให้บุคคลอยู่ในอำนาจรัฐที่เรียกว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยกำหนดขึ้นในข้อ 9 3. ที่ว่า “บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัว ในข้อหาทางอาญา จะต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาล หรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจทางตุลาการ และจะต้องมีสิทธิได้รับการพิจารณาตีภายในเวลาอันสมควร หรือได้รับการปล่อยตัวไป โดยมีให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องควบคุมบุคคลที่รอการพิจารณาคดี แต่ในการปล่อยตัวอาจกำหนดให้มีการประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีในขั้นตอนอื่นของกระบวนการพิจารณาและจะมาปรากฏตัวเพื่อการบังคับตามคำพิพากษา เมื่อถึงวาระนั้น” สิทธิในการได้รับปล่อยชั่วคราว หากพิจารณาจากหลักการควบคุมอาชญากรรม (crime control model) ย่อมมิใช่กระบวนการเพื่อการป้องกันหรือพยายามรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยในสังคมจากตัวผู้กระทำความผิด แต่สิทธิในการได้รับปล่อยชั่วคราว หากพิจารณาจากหลักการนิติธรรม (due process model)

สิทธิดังกล่าวนี้ ก็คือกระบวนการทางกฎหมายที่นำมาใช้เพื่อการผ่อนคลายการจำกัดสิทธิเสรีภาพจากอำนาจรัฐของผู้กระทำความผิดที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษา ที่นับได้ว่าเป็นการขยายผลมาจากหลักการได้รับสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะยังคงเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าศาลจะได้มีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้อง (presumption of innocence) ซึ่งนานาประเทศต่างยอมรับและนำมาตราการปล่อยตัวชั่วคราวมาใช้บังคับ เพื่อสานประโยชน์ระหว่างหลักการนิติธรรมกับหลักการควบคุมอาชญากรรมให้สามารถบังคับการไปได้อย่างควบคู่กัน

สำหรับประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญในการดำเนินคดีอาญากับตัวผู้กระทำความผิดบนฐานของระบบกล่าวหา (Accusatorial System) การดำเนินคดีอาญาจึงมีลักษณะที่เน้นระบบการควบคุมอาชญากรรมโดยให้อำนาจอย่างกว้างขวางแก่เจ้าพนักงานของรัฐในการบังคับใช้กฎหมาย และมุ่งที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด ยังผลให้รัฐจึงอาศัยมาตรการควบคุมตัวหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ก่อน ทั้งนี้ก็เพื่อการป้องกันมิให้หลบหนี หรือไปก่อภัยอันตรายอื่นใดแก่สังคม อย่างน้อยก็จนกว่าจะได้ถูกพิสูจน์ทราบจากกระบวนการวิธีพิจารณาในชั้นศาล แต่ด้วยที่การพิสูจน์ทราบถึงความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย จะต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานตามสมควร กล่าวคือ จะต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งฟ้องคดีตามลำดับ โดยในชั้นสอบสวนคดีนี้ การควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ในอำนาจรัฐตามประมวลกฎหมายอาญา ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนฝากขังผู้ต้องหาได้นานสูงสุดถึง 84 วัน หรือในชั้นพนักงานอัยการในการพิจารณาสั่งคดีก็ให้สามารถดำเนินการภายใต้อายุความในแต่ละคดี ซึ่งในวิสัยทั่วไปแล้วการสั่งคดีของพนักงานอัยการก็จะใช้ระยะเวลาหลายเดือน จากสาเหตุข้างต้นที่กล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และรวมถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงยอมรับให้มีมาตรการผ่อนคลายการจำกัดและควบคุมสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกดำเนินคดีนี้ลง กล่าวคือ ให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถขอลปล่อยชั่วคราวในระหว่างการดำเนินคดีอาญา ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีวิธีการขอลปล่อยชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาคดีตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนด อยู่ 3 วิธีการ ได้แก่ (1) การขอลปล่อยชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดีโดยไม่มีประกัน (2) การขอลปล่อยชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดีโดยมีประกัน และ (3) การขอลปล่อยชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดีโดยมีประกันและหลักประกัน โดยในทางปฏิบัติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือแม้กระทั่งศาลจะเรียกให้มีประกันหรือหลักประกันเพื่อประกอบคำร้องขอลปล่อยชั่วคราว

ในประเด็นปัญหาต่อกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราวของประเทศไทยนั้น ปรากฏว่าบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่มีหลักเกณฑ์การวินิจฉัยคำร้องขอลปล่อยชั่วคราวที่เป็นมาตรฐานชัดเจนแน่นอนคงกำหนดไว้เพียงว่าให้พิจารณาจากพฤติการณ์ต่าง ๆ ประกอบ เช่น ความหนักเบาแห่งข้อหา พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร ความเชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด หรือผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ เป็นต้น กล่าวคือ ยังคงเป็นกรณีดุลพินิจอยู่อย่างมาก ประการต่อมา คือ เมื่อพิจารณาไปที่มาตรการเพื่อการป้องกันการหลบหนี หรือการไปก่อภัยอันตรายอย่างใด ๆ แก่สังคมของผู้ได้รับปล่อยชั่วคราว ซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรคสาม ที่ว่า “ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบ หรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น” จะพบว่า มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลในเชิงการควบคุมผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการนั้น ยังไม่มีความแน่นอนเพียงพอ เพราะกฎหมายได้ใช้ถ้อยคำในลักษณะคำรวมความ โดยกำหนดให้มีการกำกับติดตามผู้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในลักษณะ “เงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่” หรือ “เงื่อนไขอื่นใด” เพื่อให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวต้องปฏิบัติเพียงเท่านั้น โดยเฉพาะในกรณี “เงื่อนไขอื่นใด” ที่กฎหมายไม่มีการระบุไว้เป็นตัวอย่างหรือรายละเอียดในลักษณะลำดับขั้นตอนอยู่แต่ประการใด

ส่งผลให้กระบวนการกำกับติดตามผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวเพื่อป้องกันการหลบหนีตามกฎหมายในปัจจุบัน ยังไม่มีความชัดเจนอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งนั่นอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ต้องหาที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวไปแล้ว อาจทำการหลบหนีไปในภายหลังได้ ทั้งนี้ ก็เพราะกระบวนการกำกับติดตามตามกฎหมายยังไม่รัดกุมเหมาะสม อย่างเพียงพอนั่นเอง แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะได้กำหนดให้มีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ที่เรียกกันว่า Electronic Monitoring หรือกำไล EM มาใช้แก่กรณีอยู่บ้างก็ตาม แต่นั่นก็จะต้องกระทำ โดยอาศัยความยินยอมของผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่ด้วย หากจะใช้ใช้อำนาจบังคับได้แต่โดยพลการ ประกอบกับ เมื่อกระบวนการในการกำกับติดตามผู้ได้รับปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายมีความหละหลวมไม่ชัดเจนก็จะเป็นผลกระทบ สืบเนื่องต่อกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวผู้ต้องหาในขณะที่จะส่งฟ้องคดี ที่ทำให้พนักงานอัยการไม่อาจส่งฟ้องคดีผู้ต้องหา ที่นั่นได้ เนื่องจากไม่มีตัวผู้ต้องหาในขณะที่จะส่งฟ้องคดีนั่นเอง

อย่างไรก็ดี แม่นว่าในปัจจุบันจะได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนี การปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 โดยมาตรา 4 วรรคหนึ่ง ได้วางมาตรการในการป้องกันการหลบหนีของผู้ได้รับ ปล่อยตัวชั่วคราวไว้ก็ตาม กล่าวคือ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ที่ถูกปล่อย ชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นตามมาตรา 108 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ศาลอาจมีคำสั่งแต่งตั้งบุคคลใดเป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเพื่อให้ ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวก็ได้” พร้อมกันนี้ กฎหมายได้สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคสังคมด้วยการให้สถาบัน แก่ผู้แจ้งความนำจับของผู้หลบหนีในขณะที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวก็ตาม แต่กระนั้นแล้วในรายละเอียดด้านวิธีการ เพื่อการกำกับดูแล ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ก็ได้ถูกกำหนดไว้อย่างเป็นขั้นตอนและอธิบายรายละเอียดไว้อย่างเพียงพอ ในกฎหมายฉบับนี้อีกเช่นกัน ประกอบกับมาตรการตามพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการ ปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 ฉบับนี้ ก็มีอาจนำมาใช้บังคับแก่กรณีการสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยพนักงาน สอบสวนในชั้นสอบสวนคดี หรือโดยพนักงานอัยการในชั้นสั่งคดีตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 (1) รับรองไว้ได้ เนื่องจากมีใช้กรณีที่มีการสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยศาล จึงกล่าวได้ว่ามาตรการทางกฎหมาย ในการกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีโดยพนักงานสอบสวนและชั้นสั่งคดีโดยพนักงานอัยการ ยังไม่มีความเหมาะสมและชัดเจนอย่างเพียงพอในปัจจุบัน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเพื่อแสวงหารายละเอียด ในรูปวิธีการขั้นตอนที่เหมาะสมในการกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ หลักประกันสิทธิของผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการปล่อยตัวชั่วคราวและการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดี
3. เพื่อหามาตรการที่เหมาะสมในการกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดี

สมมติฐานการวิจัย

เมื่อพิจารณาไปที่มาตรการเพื่อการป้องกันการหลบหนี หรือการไปก่อภัยอันตรายอย่างใด ๆ แก่สังคมของผู้ถูก ปล่อยชั่วคราว ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรคสาม พบว่า มาตรการทาง กฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลในเชิงการควบคุมผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งฟ้องคดีนั้น ยังไม่มีความแน่นอนเพียงพอ กล่าวคือ กฎหมายไม่มีการระบุไว้เป็นตัวอย่างหรือรายละเอียดในลักษณะลำดับขั้นตอนแต่

อย่างไรก็ดี ส่งผลให้กระบวนการกำกับติดตามผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวเพื่อป้องกันการหลบหนีตามกฎหมายในปัจจุบัน ยังไม่มีความชัดเจนอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งนั่นอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ต้องหาที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวไปแล้ว อาจทำการหลบหนีในภายหลังได้ ทั้งนี้ ก็เพราะกระบวนการกำกับติดตามตามกฎหมายยังไม่รัดกุมเหมาะสม อย่างเพียงพอ ทำให้เมื่อเกิดกรณีที่ผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวไปแล้ว แต่ในภายหลังได้ทำการหลบหนี พนักงานอัยการจึงไม่อาจสั่งฟ้องคดีผู้นั้นได้ เนื่องจากไม่มีตัวผู้ต้องหาในขณะที่จะสั่งฟ้องคดี และถึงแม้ในปัจจุบันจะได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 ซึ่งได้วางมาตรการในการป้องกันการหลบหนีของผู้ได้รับปล่อยตัวชั่วคราวไว้ก็ตาม กล่าวคือ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว โดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นตามมาตรา 108 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ศาลอาจมีคำสั่งแต่งตั้งบุคคลใดเป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราว เพื่อให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวก็ได้” แต่กระนั้นแล้ว ในรายละเอียดด้านวิธีการเพื่อการกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราว ก็มีได้ถูกกำหนดไว้อย่างเป็นขั้นตอนและอธิบายรายละเอียดไว้อย่างเพียงพอในกฎหมายฉบับนี้อีกเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่ามาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดี ยังไม่มีความเหมาะสมและชัดเจนในปัจจุบัน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 และพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยตัวชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 เพื่อให้มีมาตรการในการกำกับและติดตามผู้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดีอย่างเป็นระบบขั้นตอนในระบบกฎหมายของประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัญหาข้อกฎหมายว่าด้วยมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดี โดยจะทำการศึกษาจากหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่รับรองไว้ในหลักการสากล เช่น ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หรือกติกาสากลระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เป็นต้น รวมไปถึงหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่รับรองไว้ในกฎหมายของประเทศไทย เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยตัวชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 และรวมถึงระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราว เป็นต้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาด้วยระบบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) จากข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ การศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ รวมถึงหลักประกันด้านสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา และข้อมูลจากกฎหมาย เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยตัวชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 และรวมถึงระเบียบระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราว เป็นต้น โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาทำการวิเคราะห์ในรูปแบบพรรณนาความ ประกอบด้วยวิธีการ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคทางกฎหมายรวมถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ และหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย มาตรการทางกฎหมายในการปล่อยตัวชั่วคราวและการกำกับ

ดูแลผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดี โดยการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากตำรา หนังสือวิชาการ บทความวิชาการ กฎหมายและข้อมูลในรูปแบบออนไลน์

ส่วนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาทำการวิเคราะห์และอภิปรายผล สรุปผล และเสนอแนะแนวทาง มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมต่อการกำกับดูแลผู้ปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดีในประเทศไทย

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการวิจัย

1.1 ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

1) พัฒนาการเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราว มีต้นกำเนิดในประเทศอังกฤษในยุคสมัยกลาง (ประมาณปี.ศ.1066) ซึ่งเป็นผลมาจากหลักการดำเนินคดีอาญาในขณะนั้นที่จะต้องให้ตัวจำเลยมาปรากฏในการพิจารณาคดีทุกนัดต่อหน้าศาล ด้วยเหตุนี้รัฐจึงจำเป็นต้องกักขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในระหว่างการพิจารณาคดีเพื่อสะดวกต่อการพิจารณาคดีของฝ่ายรัฐ จากวิธีการดังกล่าวทำให้รัฐต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลการกักขังผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีเป็นจำนวนมาก และก่อให้เกิดเป็นปัญหาในการดำเนินการพิจารณาคดีขึ้นหลายด้าน เช่น เกิดปัญหานักโทษล้นเรือนจำ เกิดสภาวะการขาดแคลนอาหาร เกิดโรคระบาดในกลุ่มผู้ต้องขังเพราะอยู่กันอย่างแออัด เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นการปลดปล่อยนักโทษที่ศาลยังไม่ได้พิจารณา จึงได้เกิดวิธีการบรรเทาสภาวะวิกฤติดังกล่าว โดยอาศัยวิธีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยขึ้น ซึ่งในระยะเริ่มแรก ผู้ดำรงตำแหน่ง Sheriff (เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองทำหน้าที่คล้ายตำรวจ) จะเป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว โดยมีเงื่อนไขที่สำคัญ คือ ให้มีบุคคลฝ่ายที่สามที่เชื่อถือได้ในฐานะนายประกัน ให้สัญญาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านั้น จะมาปรากฏตัวในวันพิจารณาคดีของศาล และถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้นั้นได้หลบหนีไป ตัวนายประกันเองจะต้องมอบตัวเองเป็นจำเลยแทน จากวิธีการในระยะแรกเริ่มที่ดูแล้วจะไม่เป็นการยุติธรรมต่อผู้ที่เป็นนายประกัน ต่อมาจึงได้พัฒนาเป็นการนำเอาเงินมาเป็นหลักประกันการปล่อยตัวชั่วคราวแทนตัวบุคคล กล่าวคือ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นผิดสัญญาปล่อยตัวชั่วคราว รัฐก็จะทำการริบเงินประกันนั้นแทน โดยในปี ค.ศ.1275 ประเทศอังกฤษได้มีการตรากฎหมาย Act of Westminster 1275 ขึ้นเพื่อกำหนดอำนาจของผู้ดำรงตำแหน่ง Sheriff ในการใช้ดุลพินิจเพื่อการปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งต่อมากฎหมายได้โอนอำนาจในการพิจารณาอย่างดุลพินิจให้ปล่อยตัวชั่วคราวไปยังผู้พิพากษาแห่งท้องถิ่น (Justice of the peace) ในปี ค.ศ.1327 โดยลำดับ ถัดจากนั้นมาอีกช่วงระยะเวลาหนึ่ง คือ ศตวรรษที่ 17 จึงได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราวขึ้นเป็นการเฉพาะในประเทศอังกฤษ รวมจำนวนทั้งสิ้น 3 ฉบับสำคัญ ได้แก่ ฉบับแรก The Petition of Right 1692 กล่าวคือ เป็นการจำกัดพระราชอำนาจพระมหากษัตริย์ในการสั่งขังบุคคลโดยไม่แสดงเหตุแห่งการสั่งจะกระทำมิได้ ฉบับที่สอง The Habeas Corpus Act 1697 กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของชนสัญชาติอังกฤษ ซึ่งมีสิทธิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวได้ทั้งก่อนและระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง และฉบับที่สาม The Bill of Right 1688 กล่าวคือ เป็นการจำกัดพระราชอำนาจพระมหากษัตริย์และศาล มิให้กำหนดหลักประกันในการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในอัตราที่สูงจนเกินสมควร จากหลักการสำคัญของการปล่อยตัวชั่วคราวที่ประเทศอังกฤษพัฒนาขึ้นดังกล่าวนี้ ต่อมาจึงได้เกิดการยอมรับและนำไปประยุกต์ปรับใช้อย่างยอมรับในหลากหลายประเทศซึ่งรวมถึงประเทศไทยอยู่ด้วย

สำหรับการปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยนั้น ปรากฏกระบวนการอย่างบรรทัดฐานโดยกฎหมายในสมัยกรุงศรีอยุธยา กล่าวคือ ปรากฏหลักฐานในกฎหมายพระอัยการลักษณะตระลาการ ซึ่งให้อำนาจตระลาการ ผู้ซึ่งได้รับอำนาจจากพระมหากษัตริย์ ให้มีหน้าที่ตัดสินความ และมีอำนาจในการควบคุมกักขังคู่ความซึ่งหมายถึงทั้งโจทก์และ

จำเลย และรวมถึงการให้มีอำนาจให้ปล่อยชั่วคราวด้วย โดยผู้ประกันอาจจะเป็นตัวความเองหรือบุคคลอื่นก็ได้ ซึ่งการประกันในช่วงเวลานั้น ผู้ประกันต้องได้รับความยินยอมจากบุตรและภรรยา โดยวิธีการสลักหลังสัญญาค้ำประกันไว้เพื่อใช้ในการบังคับเอาสินไหมพินัยจากบุตรและภรรยาของนายประกันหากมีการผิดสัญญา เรียกว่าวิธีการในลักษณะนี้ว่า “ประกันแบบเทครัวเรือน ต่อมาเมื่อมีการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในปี พ.ศ.2478 กระบวนการของการปล่อยตัวชั่วคราว จึงกลายเป็นวิธีการในลักษณะสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญามากยิ่งขึ้น โดยให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการปล่อยตัวชั่วคราว อย่างไรก็ตาม กระบวนการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราวได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมอย่างมีนัยสำคัญ ภายหลังจากที่มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญทางราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กล่าวคือ การแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญตามหมวดสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นสำคัญ โดยการแก้ไขครั้งดังกล่าวเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2547 ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ.2547 ซึ่งการแก้ไขในครั้งนี้ได้ปรากฏการรับรองหลักการปล่อยตัวชั่วคราวที่คำนึงถึงหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่ายังคงเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหา และรวมถึงจำเลยอยู่เป็นอย่างมาก เช่น การพิจารณาเพื่อการมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวหรือไม่ให้กระทำด้วยความรวดเร็ว โดยผู้ต้องหาและจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว (มาตรา 107) หรือการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาว่าจะมีเหตุแห่งการที่จะได้รับปล่อยชั่วคราวหรือไม่ เช่น ความหนักเบาแห่งข้อหา พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร หรือความน่าเชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด (มาตรา 108) หรือการกำหนดเหตุที่อาจสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวได้ ได้แก่ ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ หรือการปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล (มาตรา 108/1) หรือ การกำหนดในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ (มาตรา 110) หรือการรับรองให้ผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้หลักประกันเพื่อการขอปล่อยชั่วคราวจากชั้นสอบสวนคดีต่อมายังชั้นพนักงานอัยการหรือชั้นศาลได้ (มาตรา 113/1) เป็นต้น ซึ่งจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปี พ.ศ.2547 ดังกล่าวเหล่านี้ นับว่าเป็นหลักการสำคัญอย่างมากในลักษณะการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย และรวมถึงพยานในคดีจากผลของการปล่อยชั่วคราว นอกจากนี้ ในช่วงระยะเวลาของการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก็ได้ปรากฏการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดเนื้อหาของการปล่อยชั่วคราวเพิ่มเติมขึ้นอีก โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ.2551 ซึ่งกำหนดสิทธิให้พยานสามารถเข้ามาเป็นผู้ที่มีสิทธิในการยื่นคัดค้านการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ หากเห็นว่าตนเองอาจได้รับอันตรายจากผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว (มาตรา 108/2)

2) หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (presumption of innocence) เป็นหลักการที่บัญญัติรับรองไว้โดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 ในมาตรา 11 (1) ซึ่งให้การรับรองไว้ว่า “ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาคดีที่เปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันที่จำเป็นทั้งปวงสำหรับการต่อสู้คดี” หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์นี้มีขึ้นเพื่อเป็นข้อผูกมัดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยปราศจากอคติและปฏิบัติต่อเขาผู้นั้นเยี่ยงผู้บริสุทธิ์ โดยไม่คำนึงว่าจะมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นอย่างไร กล่าวคือ เป็นหลักการทั่วไปที่ใช้บังคับแก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงสถานะ พยานหลักฐานที่มี หรือแม้กระทั่งประวัติอาชญากรรมของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งในบริบทของประเทศไทย รัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติรับรองหลัก presumption of innocence ไว้เช่นเดียวกัน โดยมาตรา 29 วรรคสอง ความว่า “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” การอธิบายหลักการ presumption of innocence ดังกล่าวนี้นี้ “คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UN Human Rights Committee)” ได้อธิบายความหมายของหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ไว้ในทางนิติวิธีการพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ กล่าวคือ การสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยภาระการพิสูจน์ว่าเป็นผู้กระทำความผิดย่อมตกอยู่กับฝ่ายผู้กล่าวหา และจะไม่มีใครถูกตัดสินว่ามีความผิดจนกว่าจะมีการพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัยอันสมเหตุสมผล รวมไปถึงผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา จะต้องได้รับการปฏิบัติตามหลักดังกล่าว จากการอธิบายความหมายดังกล่าว หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จึงประกอบด้วยสาระสำคัญหรือขอบเขตของเนื้อหาอยู่สองระดับ นั่นคือระดับที่ 1 ภาระการพิสูจน์ในวิธีพิจารณาความของศาล กล่าวคือ หลักที่ว่าผู้ใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงใด ผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบความมีอยู่ของข้อเท็จจริงนั้น หรือผู้กล่าวหาที่มีหน้าที่พิสูจน์ (Actori incumbit probatio) ดังนั้น เมื่อบุคคลใดกล่าวอ้างว่าบุคคลอีกฝ่ายได้กระทำความผิดอาญา ฝ่ายที่กล่าวอ้างนั้น ย่อมมีภาระการพิสูจน์คำกล่าวอ้างของตนเองว่าเป็นจริงด้วยเหตุใด มีพยานหลักฐานอย่างไร ระดับที่ 2 การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างการดำเนินการตามกระบวนการทางอาญาต่าง ๆ กล่าวคือ เมื่อผู้ถูกกล่าวหายังมีได้อยู่ในฐานะของผู้กระทำผิดแล้ว การปฏิบัติต่อผู้นั้นก็ย่อมจะต้องเคารพต่อความเป็นผู้บริสุทธิ์ของบุคคลนั้นอยู่ด้วย ไม่ว่าจะเป็นชั้นจับกุมตัว ชั้นควบคุมตัว ชั้นสอบสวนคดีชั้นสั่งฟ้องคดี หรือชั้นพิจารณาคดี ด้วยเหตุนี้ การปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาเช่นนักโทษ การมีดุลยพินิจไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว หรือแม้กระทั่งบทสันนิษฐานตามข้อกฎหมายในทางเป็นผลร้ายกับผู้ถูกกล่าวหาเกิดสัดส่วนแห่งความเหมาะสม ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการกระทำที่ขัดแย้งกับหลักสิทธิมนุษยชนว่าด้วยการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ทั้งสิ้น โดยในการพิจารณาไปที่กรณีของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่เป็นผลร้ายต่อผู้ถูกดำเนินคดีอาญานั้น เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนว่า เมื่อมีข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งเกิดขึ้นแล้ว ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีข้อเท็จจริงอีกอย่างหนึ่งเกิดขึ้นด้วยหรือก็คือให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ได้เป็นผู้กระทำความผิดตามที่กฎหมายได้สันนิษฐานนั้นขึ้นไว้ก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นข้อสันนิษฐานในองค์ประกอบความผิดทางอาญา ผู้ที่ถูกข้อสันนิษฐานนั้นก็จะได้รับผลกระทบมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ก็เพราะโดยลักษณะที่ข้อสันนิษฐานเป็นข้อยกเว้นของหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (presumption of innocence) ก็ย่อมหมายความว่า ยังมีการใช้บทกฎหมายที่เป็นข้อสันนิษฐานในคดีอาญามากเพียงไร ก็ยังมีโอกาสที่ผู้บริสุทธิ์จะถูกกลั่นแกล้งมากขึ้นตามไปด้วย หรือกล่าวได้ว่า ทุกครั้งที่มีการใช้บทสันนิษฐานในคดีอาญา ย่อมเป็นการกระทบต่อหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ทุกขณะเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้แล้ว การนำบทสันนิษฐานในคดีอาญามาใช้กับหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จึงต้องกระทำอยู่บนพื้นฐานของหลักความได้สัดส่วนเป็นอย่างมาก หากบทสันนิษฐานในคดีอาญานั้น มีผลร้ายเกิดสัดส่วนความเหมาะสม บทสันนิษฐานดังกล่าวนั้นย่อมถือว่าขัดแย้งกับหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์นี้ด้วย โดยอาจกล่าวต่อไปได้ว่า วัตถุประสงค์สำคัญของหลักการนี้ มีอยู่ 2 ประการสำคัญ คือ การป้องกันมิให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องเผชิญหน้าต่อการกล่าวหาทางอาญาที่ผิดพลาด และวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่ง คือ การจำกัดอำนาจรัฐและคุ้มครองเสรีภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม ในรัฐที่ยอมรับหลักการพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตยย่อมต้องคำนึงถึงหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ด้วยอย่างมีนัยสำคัญ ด้วยเหตุนี้ หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จึงเป็นหลักการองค์ประกอบของหลักสิทธิมนุษยชนที่จะทำให้การใช้อำนาจรัฐตามกฎหมายกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกดำเนินคดีอาญาก่อนที่ศาลจะได้มีคำตัดสินอยู่บนความเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ผู้ถูกดำเนินคดีมีสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางคดีอาญาได้อย่างยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

1.2 ผลการวิจัยเกี่ยวกับมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยและต่างประเทศ

มาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในประเทศไทยและต่างประเทศ มีรายละเอียด ดังนี้

1) ประเทศไทย

หลักประกันสิทธิเพื่อการได้รับสิทธิปล่อยชั่วคราว ถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ไว้ในมาตรา 29 วรรคท้าย ความว่า “คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ” จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ปรากฏข้อพิจารณาสภาพความคุ้มครองในสิทธิการปล่อยชั่วคราว ได้ 4 ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง การร้องขอเพื่อปล่อยชั่วคราวเป็นสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ประการที่สอง คำขอปล่อยชั่วคราวจะต้องได้รับการพิจารณาจากเจ้าพนักงานหรือศาลเสมอไม่ว่าจะปฏิเสธไม่รับพิจารณาในคำขอนั้นได้ ประการที่สาม หากการขอปล่อยชั่วคราวครั้งนั้น จะมีการเรียกหลักประกัน การเรียกหลักประกันจะต้องได้สัดส่วนเหมาะสมกับการกระทำผิด (สภาพทางข้อเท็จจริง) ที่มีการกล่าวหาในครั้งนั้น จะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ และ ประการที่สี่ การไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นข้อกเว้นที่จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขตามที่กฎหมายบัญญัติ เท่านั้น กล่าวคือ จะต้องเป็นไปตามกรณีของเหตุที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นฐานของการประเมินความเสี่ยงหรือโอกาสที่ผู้ได้รับสิทธิปล่อยชั่วคราว จะหลบหนีไปหรืออาจจะกระทำความผิดซ้ำในขณะที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว นอกจากนี้ ในบทบัญญัติมาตรา 29 วรรคสามของรัฐธรรมนูญ ยังได้บัญญัติรับรองถึง “เหตุผลความจำเป็น” ของการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในอำนาจรัฐไว้ด้วย กล่าวคือ “...การควบคุม หรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้ มีการหลบหนี...” ดังนี้ การควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐมีเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญก็เพื่อป้องกันการหลบหนีการดำเนินคดี” เป็นนัยสำคัญ ถัดมาในรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการในการร้องขอปล่อยชั่วคราว ปัจจุบันประเทศไทยมีวิธีการขอปล่อยชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาคดีตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดอยู่ 3 วิธีการได้แก่ (1) การขอปล่อยชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดีโดยไม่มีประกัน (2) การขอปล่อยชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดีโดยมีประกัน และ (3) การขอปล่อยชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดีโดยมีประกันและหลักประกัน ในประเด็นปัญหาต่อกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราว ปรากฏว่าบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีหลักเกณฑ์การวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราวที่เป็นมาตรฐานชัดเจนแน่นอน คงกำหนดไว้เพียงว่าให้พิจารณาจากพฤติการณ์ต่าง ๆ ประกอบ เช่น ความหนักเบาแห่งข้อหา พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร ความเชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด หรือผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ เป็นต้น ในประเด็นของมาตรการเพื่อการป้องกันการหลบหนี หรือการไปก่อภัยอันตรายอย่างใด ๆ แก่สังคมของผู้ได้รับปล่อยชั่วคราว มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรคสาม ที่ว่า “ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบ หรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหาย ที่อาจเกิดขึ้น” แต่กระนั้น มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลในเชิงการควบคุมผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการนั้น ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอ เพราะกฎหมายได้ใช้ถ้อยคำในลักษณะคำรวมความ โดยกำหนดให้มีการกำกับติดตามผู้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในลักษณะ “เงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่” หรือ “เงื่อนไขอื่นใด” เพื่อให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวต้องปฏิบัติเพียงเท่านั้น โดยเฉพาะในกรณี “เงื่อนไขอื่นใด” ที่กฎหมายไม่มีการระบุไว้เป็นตัวอย่างหรือรายละเอียดในลักษณะลำดับขั้นตอนอยู่แต่ประการใด ในส่วนของการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ที่เรียกกันว่า Electronic Monitoring หรือกำไล EM มาใช้นั้น กฎหมายกำหนดให้จะต้องกระทำโดยอาศัยความยินยอมของผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่ด้วย หากจะใช้ใช้อำนาจบังคับได้แต่โดยพลการ

นอกจากนี้ จากข้อมูลการศึกษา ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนี การปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 ขึ้นใช้บังคับด้วย โดยมาตรา 4 วรรคหนึ่ง ได้วางมาตรการในการป้องกันการหลบหนีของผู้ได้รับปล่อยตัวชั่วคราวไว้ กล่าวคือ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นตามมาตรา 108 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ศาลอาจมีคำสั่งแต่งตั้งบุคคลใดเป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว เพื่อให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวก็ได้” ในการนี้ตามระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว การจ่ายค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายของกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ค่าพาหนะแก่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ยากไร้ เงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับ และเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยศาลที่หลบหนี พ.ศ. 2561 จึงได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ไว้คือ ก) เป็นผู้ที่มีอายุผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเป็นอย่างดีและผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้ความเคารพเชื่อฟัง หรือเป็นผู้ได้รับความไว้วางใจจากชุมชนที่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีที่อยู่อาศัยให้ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย และ ข) เป็นผู้สมัครใจ มีความพร้อมและเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่ศาลมอบหมาย (ข้อ 4) ทั้งนี้ คุณสมบัติตามกรณีนี้ไม่นำไปใช้กับผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ถูกแต่งตั้งเพื่อการให้คำปรึกษา นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้อธิบายไว้แล้วยังค้นพบข้อมูลจากการศึกษาอีกว่า ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ข้อ 8 ได้จัดกลุ่มหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ไว้จำนวน 3 กลุ่มหน้าที่ โดยศาลอาจสั่งให้ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีหน้าที่ต่อไปนี้อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างรวมกันก็ได้ ดังนี้ (3.1) หน้าที่ในการสอดส่องดูแล กล่าวคือ ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่มีหน้าที่ในการสอดส่องดูแล ต้องคอยกำกับหรือตักเตือนให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลอย่างเคร่งครัด และคอยสอดส่องพฤติกรรมของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวว่าปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลหรือไม่ หากพบพฤติกรรมอันควรสงสัยว่าเป็นการผิดเงื่อนไข ต้องรายงานศาลโดยเร็ว (ข้อ 9 วรรคหนึ่ง) (3.2) หน้าที่รับรายงานตัวผู้ถูกปล่อยชั่วคราว กล่าวคือ ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่มีหน้าที่ในการรับรายงานตัว ต้องเป็นผู้รับรายงานตัวผู้ถูกปล่อยชั่วคราวตามกำหนดนัดแทนศาล หากผู้ถูกปล่อยชั่วคราวไม่มารายงานตัว ต้องรายงานศาลโดยเร็ว (ข้อ 9 วรรคสอง) (3.3) หน้าที่ให้คำปรึกษา กล่าวคือ ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษาต้องให้คำปรึกษาเป็นรายครั้ง หากพบว่าการให้คำปรึกษาครั้งใดไม่มีความก้าวหน้า หรือผู้ถูกปล่อยชั่วคราว มีแนวโน้มที่จะหลบหนีการกระทำความผิด หรือก่อเหตุร้าย ต้องรายงานศาลโดยเร็ว (ข้อ 9 วรรคสาม) ทั้งนี้ สำหรับผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ที่มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหาย ที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องมีคุณสมบัติเฉพาะ ดังต่อไปนี้ ก) เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษา หรือผ่านการอบรม การให้คำปรึกษาทางจิตสังคมตามหลักสูตรที่สำนักงานศาลยุติธรรมจัดหรือรับรอง และ ข) เป็นผู้สมัครใจ มีความพร้อมและเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่ศาลมอบหมาย โดยการจัดกลุ่มหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวไว้จะเป็นระบบดังกล่าวนี้ ย่อมจะทำให้ไม่เกิดความซ้ำซ้อนของงานและย่อมจะทำให้การกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวตามกลุ่มหน้าที่ จะเกิดความเชี่ยวชาญในหน้าที่ของตนเป็นอย่างมาก อันเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวอย่างมีความเหมาะสมเป็นอย่างมาก ดังนั้น โดยสรุปภาพรวมแล้วพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 จึงเป็นกฎหมายที่กำหนดให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราว และเรียกบุคคลที่ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้ว่า “ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว” โดยมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการทำหน้าที่กำกับดูแลผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวนั้นได้

2) ต่างประเทศ

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ได้ทำการศึกษา ประกอบด้วย 2 ประเทศ ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศสหรัฐอเมริกา มีรายละเอียด ดังนี้

(1) สาธารณรัฐฝรั่งเศส

รายละเอียดของข้อกำหนดเกี่ยวกับการพิจารณาสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตในการปล่อยชั่วคราวของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ปรากฏข้อมูลว่ามีการกำหนดไว้เป็นหลักการเพื่อใช้เป็นกรอบดุลพินิจการพิจารณาของศาลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 137 โดยมีหลักการสำคัญว่า “บุคคลใดซึ่งอยู่ภายใต้การพิจารณาคดีของศาลจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และยังคงได้รับอิสรภาพ อย่างไรก็ตามหากกระบบการสอบสวนมีความจำเป็น หรือเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการความระมัดระวัง บุคคลผู้นั้นอาจถูกบังคับโดยการวินิจฉัยของศาล ถ้าหากบุคคลนั้นไม่สามารถแสดงให้เห็นที่เป็นที่พอใจแก่ศาลได้ หรือบุคคลนั้นอยู่ในกรณีเฉพาะตามกฎหมาย บุคคลนั้นอาจจะถูกคุมขังไว้ในอำนาจรัฐได้” จากหลักการทั่วไปที่ปรากฏอยู่ใน มาตรา 137 ดังกล่าวนี้ พบว่ามีความสัมพันธ์มาจากหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์เป็นหลักสำคัญ ซึ่งโดยหลักการจะต้องถือว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยยังคงได้รับอิสรภาพอยู่ก่อนเสมอ เว้นแต่จะเข้าเงื่อนไขความจำเป็นในการสอบสวนคดี หรือเพื่อการตอบสนองต่อความปลอดภัยทางสังคม ศาลจะเป็นองค์กรที่มีอำนาจสั่งให้มีการควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐนั้นได้ แต่ทว่าเมื่อศาลได้มีคำสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐแล้ว ก็จะทำให้สิทธิในการร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวขึ้นควบคู่กัน ซึ่งในระบอบกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส จะไม่มีการกำหนดระยะเวลา และจะไม่จำกัดจำนวนครั้งในการขอปล่อยชั่วคราว กล่าวคือ ผู้ต้องหาจะร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวเมื่อไรก็ได้ หรือในเวลาใดในระหว่างที่คดีอยู่ในศาลก็ได้ ถ้าหากผู้ต้องหาไม่เหตุอ้างใหม่ที่จะยกขึ้นมากล่าวอ้างต่อศาลเพื่อขอปล่อยชั่วคราว ก็สามารถร้องขอปล่อยชั่วคราวได้อยู่เสมอ ในรายละเอียดของหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น ถูกรับรองไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีหลักเกณฑ์ที่ผู้พิพากษาจะใช้เพื่อการพิจารณาในการสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ดังนี้ (1) ผู้ต้องหาไม่มีความผิดที่ข่มขู่พยานหรือไม่ (2) มีเหตุจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เพื่อประโยชน์ของผู้ต้องหาเองหรือไม่ (3) ผู้ต้องหาไม่มีความผิดที่จะไปกระทำความผิดซ้ำอีกหรือไม่ (4) ผู้ต้องหาไม่มีความผิดที่พยานหลักฐานหรือไม่ นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ยังได้วางหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ไว้โดยเฉพาะด้วย โดยมีกรอบการพิจารณาเพื่อการสั่งปล่อยชั่วคราวกรณีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี คือ (1) การกระทำความผิดครั้งนั้น เป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี (2) ผู้ต้องหารายนั้น เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส (3) ผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาลงโทษในคดีความผิดอุกฉกรรจ์ หรือไม่เคยถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกเกินกว่า 3 เดือน โดยไม่มีการรอลงโทษไว้ หากกรณีเป็นไปตามเงื่อนไขข้างต้นนี้ เมื่อผู้ต้องหา มาปรากฏตัวกับผู้พิพากษาไต่สวนแล้ว ผู้ต้องหารายนั้นมิสิทธิที่จะร้องขอประกันตัวได้โดยพลัน และศาลก็จะมีคำสั่งอนุญาตปล่อยชั่วคราว ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ต้องหาร้องขอประกันตัวผู้พิพากษาไต่สวนจะต้องพิจารณาสั่งคำร้องขอประกันตัวผู้ต้องหาให้แล้วเสร็จภายในเวลา 5 วัน นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาได้มาปรากฏตัวต่อผู้พิพากษาไต่สวนครั้งแรก หากล่วงเลยระยะเวลาดังกล่าวผู้พิพากษาไต่สวนยังไม่สามารถพิจารณาสั่งคำร้องปล่อยชั่วคราวได้แล้วเสร็จ จะถือว่าผู้ต้องหารายนั้น ถูกปล่อยชั่วคราวโดยทันทีอย่างปริยาย ถัดมาสำหรับประเด็นของมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 138 ได้กำหนดมาตรการในเชิงตัวเลือกตามกรณีความผิด ให้ศาลสามารถนำมาใช้เป็นมาตรการในการกำหนดเงื่อนไขการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวอย่างหลากหลายกรณี และที่สำคัญ คือ บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ถึงจำนวน 16 กรณี ได้แก่ (1) ห้ามเดินทางออกนอกพื้นที่ที่ผู้พิพากษา ไต่สวนได้กำหนดไว้และห้ามเปลี่ยนแปลงที่อยู่ (2) ห้ามออกไปจากภูมิลำเนาหรือห้องที่อยู่อาศัย ซึ่งกำหนด โดยผู้พิพากษาไต่สวน เว้นแต่ การดำเนินการที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ศาลได้กำหนดและพิจารณาอนุญาตไว้ (3) ห้ามไปยังสถานที่ที่ผู้พิพากษาไต่สวนได้กำหนดไว้ (4) ให้รายงานต่อผู้พิพากษาไต่สวน กรณีเดินทางออกนอกเขตพื้นที่ (5) ให้มาศาลตามกำหนดนัดเป็นระยะ ๆ และรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ หรือองค์กรใด ๆ ที่กำหนดขึ้นโดยผู้พิพากษาไต่สวนที่ทำหน้าที่ตรวจสอบดูแลอย่างเคร่งครัดต่อการกระทำทุกอย่างของบุคคล

ซึ่งถูกกล่าวหาและอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล (6) ให้ตอบคำถามเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ องค์กร หรือบุคคลใด ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยผู้พิพากษาได้สวน และต้องยอมปฏิบัติตามสภาพแห่งคดีหรือตามมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวกับทำงาน หรือธุรกิจของเขา หรือต้องเข้าร่วมศึกษาเรียนรู้เรื่องราวใด ๆ รวมทั้งมาตรการศึกษาทางสังคม ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อให้บุคคลนั้นมีโอกาสได้กลับไปสู่สังคมได้ และขณะเดียวกันเป็นการป้องกันมิให้กระทำความผิดซ้ำ (7) ให้ส่งมอบเอกสารส่วนบุคคล เช่น หนังสือเดินทาง (Passport) หรือใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะแก่เจ้าหน้าที่ของศาล หรือสถานีตำรวจ โดยให้ได้รับเอกสารในส่วนซึ่งจะใช้งานได้แทนเอกสารสำคัญเหล่านั้น (8) ต้องเว้นจากการขับขี่หรือใช้ยานพาหนะบางชนิด ถ้าจำเป็นต้องส่งมอบใบอนุญาตขับขี่ให้แก่ศาลแทน อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาได้สวนอาจมีดุลพินิจว่าบุคคลผู้อยู่ภายใต้อำนาจการพิจารณาคดีนั้น อาจขับขี่ยานพาหนะเพื่อการเดินทางไปทำงานตามวิสัยได้ (9) ห้ามพบปะ หรือเกี่ยวข้องกับบุคคลที่ผู้พิพากษาได้สวนได้กำหนดไว้ เช่น ผู้เสียหาย พยาน เป็นต้น (10) ต้องเข้ารับการตรวจสุขภาพ ตรวจรักษาโรค หรือการไปโรงพยาบาลเพื่อล้างสารพิษ หรือเพื่อการบำบัดยาเสพติด (11) ต้องจัดหาหลักประกัน ซึ่งผู้พิพากษาได้สวนได้กำหนดจำนวนเงินที่จะต้องนำมาวางศาลและการตรวจสอบบัญชีรายได้ (12) ห้ามเข้าไปเกี่ยวข้องกับพัวพันกับอาชีพ หรือกิจกรรมทางสังคมบางประการ (13) ห้ามเบิกจ่ายเงินตามเช็ค นอกเหนือไปจากเช็คซึ่งได้รับอนุญาตเป็นกรณีพิเศษตามจำนวนที่ได้รับอนุญาตให้ถอนได้จากผู้ถอนโดยตรง หรือเช็คซึ่งรับรองและในกรณีจำเป็นต้องส่งมอบเช็คใดซึ่งถูกห้ามใช้ต่อเจ้าหน้าที่ศาล (14) ห้ามครอบครอง หรือพกพาอาวุธ และถ้าจำเป็นต้องส่งมอบอาวุธอย่างใด ๆ ซึ่งครอบครองต่อศาล โดยศาลออกใบรับรองให้ไว้ (15) ต้องจัดหาหลักทรัพย์ หรือหลักประกันตามจำนวนและระยะเวลาที่กำหนดโดยผู้พิพากษาได้สวน และ (16) ต้องทำการพิสูจน์ว่าผู้นั้นรับภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว หรือต้องจ่ายค่าบำรุงรักษาเป็นการประจำตามที่เขาถูกเรียกร้องให้จ่าย โดยเงื่อนไขต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้พิพากษาได้สวนอาจสั่งให้ผู้ต้องหาต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขเหล่านี้ทั้งหมด หรือสั่งเพียงบางส่วนก็ได้ ดังนั้น กล่าวสรุปได้ว่ามาตรการเพื่อการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวของสาธารณรัฐฝรั่งเศส จึงมีการกำหนดวิธีการในลักษณะตัวเลือกให้ศาลมีดุลพินิจสั่งประกอบเพื่อการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวไว้อย่างชัดเจน อันเป็นจุดเด่นของมาตรการทางกฎหมายที่ค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้

(2) ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในกรณีของเหตุจำเป็นและมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวของประเทศสหรัฐอเมริกา ถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา (The Constitution of the United States of America) ไว้ในหมวดสิทธิตามฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 8 (Eight Amendment) ซึ่งวางหลักไว้ว่า “การเรียกเงินประกันตัวสูงเกินไปนั้น มิอาจกระทำได้” ตามบทบัญญัติดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการกักขังระหว่างพิจารณานั้น จึงมิใช่สิ่งผิดกฎหมายและกระทำได้ตามกฎหมาย แต่สิ่งที่กฎหมายห้ามและให้พึงตระหนักก็คือ การเรียกประกันที่สูงเกินควร และในการนี้ ศาลสูงสุด (the supreme court) ของสหรัฐอเมริกา จึงได้วางหลักในการพิจารณาสัดส่วนวิธีการที่เหมาะสม คือ การกำหนดจำนวนเงินอันจำเป็นเพื่อที่จะแน่ใจว่าจำเลยจะมาปรากฏตัวต่อศาล ดังนี้ การกำหนดจำนวนเงินเพื่อเรียกเป็นประกันสำหรับการปล่อยชั่วคราว จึงต้องได้สัดส่วนน้ำหนักกับความแน่ใจของศาลว่าผู้ต้องหา หรือจำเลย จะมาปรากฏตัวต่อศาลอย่างแน่นอนหากเรียกจำนวนเงินประกันได้ตามดุลพินิจนั้น ทั้งนี้ ข้อยืนยันถึงการให้น้ำหนักไปที่หลักประกันว่าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวจะมาปรากฏตัวต่อหน้าศาลนี้ ปรากฏอยู่ในหลักเกณฑ์ในการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ในอำนาจรัฐ ภายใต้วิธีการของมาตรา 3142 g แห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1966 ลักษณะ 2 วิธีพิจารณาความอาญา หมวด 207 กล่าวคือ กฎหมายรับรองให้ศาลสามารถที่จะมีคำสั่งให้กักขังจำเลยไว้ได้ หากไม่ปรากฏความน่าเชื่อถืออย่างเพียงพอของหลักประกันว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย จะกลับมารายงานตัวตามกำหนดนัด หรือมาแสดงตนต่อศาลตามนัด หรือไม่ไปก่อภัยอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือสังคม ดังนี้ หลักประกันที่เหมาะสมและเพียงพอ จึงเป็นประเด็นสาระสำคัญที่รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดไว้ ให้ศาลพิจารณาประกอบกรณีดุลพินิจสั่งปล่อยชั่วคราว นอกจากนี้ ในกฎหมาย Federal Judiciary Act

1789 ได้วางหลักเกี่ยวกับสิทธิในการปล่อยชั่วคราวไว้ดีกว่า “สิทธิการประกันตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาจะต้องมีอยู่ในทุกคดี เว้นแต่ คดีนั้นมิใช่ระวางโทษประหารชีวิต” ด้วยเหตุนี้ ในประเทศสหรัฐอเมริกา บุคคลใดที่ถูกจับกุมตัวในคดีความผิดที่มีโทษไม่ถึงระดับประหารชีวิต จะได้รับสิทธิอนุญาตให้ประกันตัวไว้ก่อนเสมอ เว้นแต่จะเข้ากรณีว่ามีเหตุผลสมควรที่น่าเชื่อว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยอาจจะไม่มาปรากฏตัวต่อศาลตามกำหนดนัด หรือมีโอกาสที่จะไปก่ออันตรายต่อบุคคลอื่นหรือสังคม ศาลก็จะมีสิทธิไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ อย่างไรก็ตาม การให้สิทธิปล่อยชั่วคราวก่อนที่จะมีการตัดสินว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดจริงหรือไม่ของประเทศสหรัฐอเมริกา จะเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย สามารถมีการเตรียมพยานหลักฐานในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่และยังช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการลงโทษก่อนที่จะมีการตัดสินว่ามีความผิดอีกด้วย ดังนั้น เมื่อปรากฏว่าผู้ต้องหาถูกจับกุม เจ้าพนักงานตำรวจหรือศาล จะต้องพิจารณาให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นสิทธิหลัก เว้นแต่หากมีเหตุจำเป็นตามเกณฑ์ของกฎหมายจึงจะควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้และหากศาลเห็นว่า การปล่อยชั่วคราว โดยไม่มีเงื่อนไขอย่างใด ๆ จะไม่สามารถรับรองได้ว่าบุคคลดังกล่าวจะมายังศาลตามกำหนดนัด หรืออาจมีโอกาสไปก่ออันตรายต่อบุคคลอื่น หรือชุมชน ศาลก็อาจสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวภายใต้การกำหนดเงื่อนไขประกอบไว้ก็ได้ ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวนี้ อาจรวมถึงการกักขังไว้ที่บ้าน หรือการพักอาศัยอยู่ในสถานที่ที่กำหนด หรือการยอมให้ตรวจสอบสารเสพติดโดยไม่มีหมายศาล หรือการติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับติดตามไว้ที่ตัวบุคคลที่จะปล่อยชั่วคราว หรือการไปเยี่ยมเยียนของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยมิได้แจ้งให้ทราบล่วงหน้า เป็นต้น โดยเงื่อนไขที่กำหนดไว้เหล่านี้ ย่อมจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ในแต่ละคดีและความน่าเชื่อถือของผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่ละรายเหล่านั้น ในประเด็นของการพิจารณาเพื่อนำไปสู่การสั่งอนุญาตปล่อยหรือไม่ปล่อยชั่วคราวนั้น ในประเทศสหรัฐอเมริกากระทำขึ้นโดยระบบการประเมินความเสี่ยงในการปล่อยชั่วคราว ซึ่งเป็นเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นโดยสำนักงานศาลยุติธรรมแห่งสหพันธรัฐ เรียกชื่อว่า Pretrial Risk Assessment Tool (PTRA) หรือ ระบบ PTRA กล่าวคือเป็นระบบที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประเมินความเสี่ยงของจำเลยในการหลบหนีและ/หรือก่ออันตรายต่อสังคม โดยนำมาใช้เพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ในการให้คำแนะนำแก่ศาลเกี่ยวกับมาตรการในการกำหนดเงื่อนไขมาตรการกำกับดูแลภายหลังปล่อย ซึ่งถูกพัฒนาอีกทอดมาจากฐานข้อมูลในสำนวนคดีของศาลสหพันธรัฐ ทั้งนี้ กระบวนการประเมินความเสี่ยง จะเริ่มต้นจากการรวบรวมข้อมูลที่คาดว่าจะจะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความเสี่ยงถัดจากนั้นจึงทำการตรวจสอบความเกี่ยวพันของปัจจัยนั้นกับข้อมูลที่มีประกอบกัน จนได้ผลเป็นชุดปัจจัยและน้ำหนักความเสี่ยงเพื่อใช้เป็นเครื่องมือหรือวิธีประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น โดยมีส่วนผสมของปัจจัยความเสี่ยงที่เป็นข้อมูล จากอดีตของจำเลยที่อ้างอิงมาจากฐานข้อมูลสำนวนคดี เช่น ประวัติอาชญากรรม ประวัติการหลบหนีซึ่งจะไม่มีเปลี่ยนแปลง เป็นต้น นอกจากนี้ จะนำเอาข้อมูลส่วนตัวที่ไม่อาจตรวจสอบจากฐานข้อมูลสำนวนคดีได้มาประกอบการประเมินความเสี่ยงด้วย เช่น การศึกษา การสมรส การงาน ฐานะทางเศรษฐกิจ การเงิน การเสพยาเสพติด ความคิดในเชิงอาชญากรรม เป็นต้น โดยนำข้อมูลที่นำมาพิจารณาภายใต้การให้น้ำหนักอย่างเทียบเท่ากัน หากจะให้ให้น้ำหนัก ของข้อมูลจากฐานข้อมูลสำนวนคดี แต่ทางเดียว โดยในรายละเอียดด้านวิธีการนั้น เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกจับกุมตัวและเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งถึงการจับเจ้าหน้าที่จะตรวจสอบฐานข้อมูลที่มีเพื่อดึงข้อมูลจากฐานข้อมูลสำนวนคดีเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเบื้องต้น ถัดจากนั้นจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์ประวัติเพิ่มเติมเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาล (โดยหลักต้องมาปรากฏตัวต่อศาลภายใน 24 ชั่วโมงหลังถูกจับ) ซึ่งการสัมภาษณ์จะใช้ชุดคำถามที่มีในระบบคอมพิวเตอร์ หรือ แบบพิมพ์ (Worksheet) ที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยคำถาม ดังต่อไปนี้ (1) ประเด็นครอบครัว (2) ประเด็นการทำงาน (3) ประเด็นสุขภาพจิตและการเสพยาเสพติด (4) ประเด็นรายได้และฐานะทางการเงิน (5) ประเด็นประวัติอาชญากรรม ทั้งนี้ แม้เจ้าหน้าที่จะมีข้อมูลประวัติอาชญากรรมจากฐานข้อมูลสำนวนคดีอยู่แล้วก็ตาม แต่กฎหมายก็ยังกำหนดให้ต้องถามรายละเอียด ประเด็นประวัติอาชญากรรมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อดูพฤติกรรมว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความจริงใจหรือซื่อสัตย์เพียงใดในการตอบคำถาม (6) ประเด็นหมายจับที่มีผลบังคับ และ (7) ประเด็นประวัติการหลบหนี โดยกระบวนการการสัมภาษณ์

ดังกล่าวนี้ จะใช้เวลาประมาณ 30 - 45 นาที จากนั้นเจ้าหน้าที่จะต้องตรวจสอบความถูกต้อง โดยเฉพาะในความผิดเกี่ยวกับการเงินจะต้องตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับประวัติทางการเงิน เป็นพิเศษอีกด้วย จึงค่อยดำเนินการป้อนข้อมูลที่ได้รับมาเหล่านี้เข้าไปในระบบ PTRA ซึ่งจะคำนวณและสรุปผลออกมาเป็นระดับความเสี่ยงว่าสมควรจะให้ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือไม่ โดยเจ้าหน้าที่เมื่อได้ข้อมูลการประเมินความเสี่ยงดังกล่าวนี้มาแล้ว เจ้าหน้าที่ก็จะใช้ดุลพินิจว่าควรแนะนำศาลให้ควรอนุญาตปล่อยชั่วคราว หรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว และหากเป็นกรณีที่เหมาะสมจะให้ปล่อยชั่วคราว ควรจะใช้หรือกำหนดมาตรการใดในการกำกับดูแลผู้ได้รับสิทธิปล่อยชั่วคราวจึงจะเหมาะสม เช่น หากผลการประเมินปรากฏว่าผู้รับการประเมินมีความเสี่ยงในระดับ 1 ซึ่งถือว่ามีความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ กรณีเช่นนี้เจ้าหน้าที่ก็จะเสนอความเห็นต่อศาลว่าควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไปโดยไม่มีเงื่อนไข แต่หากผลการประเมินความเสี่ยงปรากฏว่า ผู้รับการประเมินมีความเสี่ยงระดับ 3 - 4 ซึ่งถือว่ามีความเสี่ยง อยู่ในระดับกลางค่อนข้างสูง ในกรณีนี้เจ้าหน้าที่ก็อาจเสนอให้นำเอาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มากำกับติดตามภายหลังการปล่อยชั่วคราวได้ เป็นต้น จากกระบวนการประเมินความเสี่ยงของการปล่อยชั่วคราวที่มีความเที่ยงตรงและอ้างอิง จากการประมวลผลของระบบคอมพิวเตอร์ ดังนั้น จึงกล่าวสรุปได้ว่า ระบบการประเมินความเสี่ยงเพื่อพิจารณา การมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวที่ถูกพัฒนาขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ถือเป็นนวัตกรรมทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีความน่าเชื่อถือเป็นอย่างมาก เพราะใช้กระบวนการความน่าจะเป็นจากข้อมูลสถิติทางคณิตศาสตร์แทนที่การใช้ดุลพินิจของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว ระบบการประเมินความเสี่ยงจึงนับเป็นจุดเด่นอย่างยิ่งของกระบวนการป้องกันและรวมถึงการกำกับดูแลผู้ได้รับสิทธิปล่อยชั่วคราวที่มีประสิทธิภาพ

2. อภิปรายผล

จากข้อมูลการศึกษาที่ได้ค้นพบ สามารถนำมากำหนดเป็นบทอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 การนำระบบประเมินความเสี่ยงในการปล่อยชั่วคราวมาใช้ในประเทศไทย

จากจุดเด่นของมาตรการเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวที่ผู้ศึกษาได้ค้นพบจากการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เรียกว่า Pretrial Risk Assessment Tool (PTRA) หรือ ระบบ PTRA ซึ่งระบบดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินความเสี่ยงก่อนการมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตปล่อยชั่วคราวที่พัฒนาขึ้นโดยสำนักงานศาลยุติธรรมแห่งสหพันธรัฐ กล่าวคือ การรวบรวมข้อมูลที่คาดว่าจะจะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความเสี่ยงแล้วจึงตรวจสอบความเกี่ยวพันของปัจจัยนั้น ๆ กับข้อมูลที่มีประกอบกัน จนได้ผลเป็นชุดปัจจัยและน้ำหนักความเสี่ยงเพื่อใช้เป็นเครื่องมือหรือวิธีประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น โดยมีส่วนผสมของปัจจัยความเสี่ยงที่เป็นข้อมูลจากอดีตของจำเลยที่อ้างอิงมาจากรฐานข้อมูลสำนวนคดี เช่น ประวัติอาชญากรรม ประวัติการหลบหนีซึ่งจะไม่มีการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น และจะนำเอาข้อมูลส่วนตัวที่ไม่อาจตรวจสอบจากรฐานข้อมูลสำนวนคดีได้มาประกอบการประเมินความเสี่ยงด้วย เช่น การศึกษา การสมรส การงาน ฐานะทางเศรษฐกิจ การเงิน การเสพยาเสพติด ความคิดในเชิงอาชญากรรม เป็นต้น โดยนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาภายใต้การให้น้ำหนักอย่างเทียบเท่ากัน หากจะให้ให้น้ำหนักของข้อมูลจากรฐานข้อมูลสำนวนคดีแต่ทางเดียว โดยในรายละเอียดด้านวิธีการของระบบประเมินความเสี่ยงโดยใช้เครื่องมือ PTRA นั้น ขั้นตอนเริ่มต้นจากที่เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกจับกุมตัวและเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งถึงการจับ เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบฐานข้อมูลที่มีเพื่อดึงข้อมูลจากรฐานข้อมูลสำนวนคดีเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเบื้องต้น ถัดจากนั้นจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์ประวัติเพิ่มเติมเมื่อผู้ต้องหา หรือจำเลยมาศาล (โดยหลักต้องมาปรากฏตัวต่อศาลภายใน 24 ชั่วโมงหลังถูกจับ) ซึ่งการสัมภาษณ์จะใช้ชุดคำถามที่มีในระบบคอมพิวเตอร์ หรือแบบพิมพ์ (Worksheet) ที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบ จากนั้นจึงค่อยดำเนินการป้อนข้อมูลที่ได้รับมาเหล่านี้เข้าไปในระบบ PTRA ซึ่งจะคำนวณและสรุปผลออกมาเป็นระดับความเสี่ยงว่าสมควรจะให้ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือไม่ โดยเจ้าหน้าที่เมื่อได้ข้อมูลการประเมินความเสี่ยงดังกล่าวนี้มาแล้ว เจ้าหน้าที่ก็จะใช้ดุลพินิจว่าควรแนะนำศาลให้ควรอนุญาตปล่อยชั่วคราว หรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว และหากเป็นกรณีที่สมควรจะให้ปล่อยชั่วคราว ควรจะใช้หรือกำหนดมาตรการใดในการกำกับดูแลผู้ได้รับสิทธิปล่อยชั่วคราวจึงจะ

เหมาะสม ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าระบบการประเมินความเสี่ยงในการนำมาใช้เพื่อพิจารณาการมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวที่ถูกพัฒนาขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ถือเป็นนวัตกรรมทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีความน่าเชื่อเป็นอย่างมาก เพราะใช้กระบวนการความน่าจะเป็นจากข้อมูลสถิติทางคณิตศาสตร์แทนที่การใช้ดุลพินิจของบุคคล ทั้งนี้เมื่อนำระบบการประเมินความเสี่ยงมาพิจารณาเปรียบเทียบกับวิธีการใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศไทย ณ ปัจจุบัน ที่ยังคงอาศัยเหตุตามกฎหมายประกอบกับข้อเท็จจริงและดุลพินิจเชิงอัตวิสัยของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือแม้กระทั่งศาลเองก็ตาม ต้องยอมรับว่าผลในทางความเที่ยงตรงและมีกระบวนการของการประมวลผลอย่างเป็นระบบนั้น กรณีระบบการประเมินความเสี่ยงของประเทศไทย สมควรที่จะพัฒนาโดยยึดถือแบบอย่างจากรูปแบบระบบประเมินความเสี่ยง PTRAs ของประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างมีนัยสำคัญ โดยการพัฒนาระบบดังกล่าวนี้ ผู้ศึกษามีความเห็นว่า ควรรับรองให้มีการนำระบบการประเมินความเสี่ยงของการปล่อยชั่วคราวตามแบบอย่างของประเทศสหรัฐอเมริกาไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทของประเทศไทย เพื่อให้มีการนำมาตราการดังกล่าวนี้ไปใช้กับการประเมินความเสี่ยงในการปล่อยชั่วคราวตั้งแต่ขั้นสอบสวนคดี ชั้นสั่งคดี และชั้นพิจารณาพิพากษาคดีอย่างเป็นบรรทัดฐาน

2.2 การกำหนดมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราว

ในรายละเอียดของหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้ถูกรับรองไว้เป็นหลักการพื้นฐานในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 137 โดยมีหลักเกณฑ์ที่ผู้พิพากษาจะใช้เพื่อการพิจารณาในการสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ดังนี้ (1) ผู้ต้องหาไม่พบเหตุการผิดหรือไม่ (2) มีเหตุจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เพื่อประโยชน์ของผู้ต้องหาเองหรือไม่ (3) ผู้ต้องหาไม่พบเหตุการผิดจะไปกระทำความผิดซ้ำอีกหรือไม่ (4) ผู้ต้องหาไม่พบเหตุการผิดจะทำลายพยานหลักฐานหรือไม่ เมื่อพิจารณาถึงเหตุที่จะนำมาใช้พิจารณาในการสั่งปล่อยชั่วคราวของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนี้แล้ว โดยเนื้อหาและหลักคิดจะดำเนินไปในลักษณะเช่นเดียวกับกรณีเหตุพิจารณาที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย มาตรา 108/1 บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกัน คือ (1) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี (2) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน (3) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น แต่ในกรณีของผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ หรือการปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงาน หรือการดำเนินคดีในศาลนั้น ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส หาได้รับรองไว้แต่อย่างใด ถัดมาในกรณีของการกำหนดมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวนั้น จากข้อมูลการศึกษาได้ปรากฏว่ากรณีดังกล่าวเป็นจุดเด่นอย่างชัดเจนในมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่บัญญัติรับรองไว้ใน มาตรา 138 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยมาตรการทั้งสิ้นถึง 16 กรณี ซึ่งมาตรการเหล่านี้ เช่น ห้ามเดินทางออกนอกพื้นที่ที่ผู้พิพากษาได้กำหนดไว้และห้ามเปลี่ยนแปลงที่อยู่ ให้ส่งมอบเอกสารหนังสือเดินทาง (Passport) หรือใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะแก่เจ้าหน้าที่ของศาล หรือสถานีตำรวจ โดยให้ได้รับเอกสารในส่วนซึ่งจะใช้งานได้แทนเอกสารสำคัญเหล่านั้น หรือห้ามพบปะหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลที่ผู้พิพากษาได้กำหนดไว้ เช่น ผู้เสียหาย พยาน หรือห้ามครอบครอง หรือพกพาอาวุธ และถ้าจำเป็นต้องส่งมอบอาวุธอย่างใด ๆ ซึ่งครอบครองต่อศาล โดยศาลออกใบรับรองให้ไว้ เป็นต้น ย่อมจะนำตัวอย่างตามกรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส กำหนดไว้ข้างต้น มาเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการเพื่อการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยได้ ซึ่งหากมีการบัญญัติมาตรการดังกล่าวเหล่านี้ไว้อย่างชัดเจนแล้ว พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล ก็จะสามารถกำหนดมาตรการเพื่อการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของฐานความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้โอกาสที่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหลบหนีไประหว่างการปล่อยชั่วคราว หรือการไปก่อความผิดซ้ำขึ้นในระหว่างการปล่อยชั่วคราว ก็จะลดน้อยลง

ไปด้วย และจะยังมีผลเป็นหลักประกันเพิ่มเติมอีกว่าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวจะมาปรากฏตัวเมื่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล มีคำสั่งเรียกตัวทางคดี ดังนั้น ในกรณีมาตรการเพื่อการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราว กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย จึงสามารถอ้างอิงแบบอย่างมาจากมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวของประเทศฝรั่งเศสได้อย่างเหมาะสม

2.3 การกำหนดมาตรการปล่อยชั่วคราวในความผิดอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี

จากข้อมูลการศึกษาที่ค้นพบ ด้วยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้วางหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปีไว้โดยเฉพาะด้วย ซึ่งในกรณีนี้ ประเทศไทยได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด กล่าวคือ มีการออกการพิจารณาเพื่อการปล่อยชั่วคราวกรณีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี คือ (1) การกระทำความผิดครั้งนั้นเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี (2) ผู้ต้องหาหรือนั้น เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส (3) ผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาลงโทษในคดีความผิดอุกฉกรรจ์ หรือไม่เคยถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกเกินกว่า 3 เดือน โดยไม่มีการรอกการลงโทษไว้ หากกรณีเป็นไปตามเงื่อนไขข้างต้นนี้ เมื่อผู้ต้องหาปรากฏตัวกับผู้พิพากษาไต่สวนแล้ว ผู้ต้องหาหรือนั้นมีสิทธิที่จะร้องขอประกันตัวได้โดยพลัน และศาลก็จะมีคำสั่งอนุญาตปล่อยชั่วคราว ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องหาขอประกันตัวผู้พิพากษาไต่สวนจะต้องพิจารณาสั่งคำร้องขอประกันตัวผู้ต้องหาให้แล้วเสร็จภายในเวลา 5 วัน นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาได้มาปรากฏตัวต่อผู้พิพากษาไต่สวนครั้งแรก หากล่วงเลยระยะเวลาดังกล่าวผู้พิพากษาไต่สวนยังไม่สามารถพิจารณาสั่งคำร้องปล่อยชั่วคราวได้แล้วเสร็จ จะถือว่าผู้ต้องหานั้นถูกปล่อยชั่วคราวโดยทันทีอย่างปริยาย ต่อกรณีนี้ในความเห็นของผู้ศึกษาการกำหนดมาตรการเพื่อการปล่อยชั่วคราวในอัตราความผิดต่ำ (มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี) ที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสใช้บังคับอยู่นี้ มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับบริบทของประเทศไทยได้เช่นกัน เพราะวิธีการนี้ไม่ได้มีการคำนึงถึงหลักประกันแต่อย่างใด อันจะทำให้ไม่ว่าคนจน คนรวย ก็สามารถได้รับหลักประกันการปล่อยชั่วคราวซึ่งเป็นสิทธิในคดีของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาบนความเสมอภาคเท่าเทียมกัน อันนับเป็นจุดเด่นอย่างหนึ่งของระบบการปล่อยชั่วคราวของสาธารณรัฐฝรั่งเศสโดยประเด็นเกี่ยวกับเรื่องของการมีประกัน หรือหลักประกันเพื่อประกอบการพิจารณาในการอนุญาตปล่อยชั่วคราวของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนี้ มิได้ถูกกำหนดไว้เป็นหลักเกณฑ์ในการใช้เพื่ออนุญาตในการปล่อยชั่วคราวดังเช่นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ที่นำเอาเกณฑ์พิจารณาเกี่ยวกับการมีประกันหรือหลักประกันมาประกอบการพิจารณาอย่างมีนัยสำคัญ ข้อยืนยันในประเด็นนี้ปรากฏอยู่จากถ้อยคำในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่ระบุไว้ในมาตรา 137 กล่าวคือ “บุคคลใดซึ่งอยู่ภายใต้การพิจารณาคดีของศาลจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และยังคงได้รับอิสรภาพ อย่างไรก็ตาม หากระบบการสอบสวนมีความจำเป็น หรือเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการความระมัดระวัง บุคคลผู้นั้นอาจถูกบังคับโดยการวินิจฉัย ของศาล ถ้าหากบุคคลนั้นไม่สามารถแสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลได้, หรือบุคคลนั้นอยู่ในกรณีเฉพาะตามกฎหมาย บุคคลนั้นอาจจะถูกคุมขังไว้ในอำนาจรัฐได้” จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าเกณฑ์การพิจารณาเพื่อปล่อยชั่วคราวของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมิได้ให้ความสำคัญต่อเรื่องการมีประกันหรือหลักประกัน แต่ให้พิจารณาจากหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยยังคงเป็นผู้บริสุทธิ์และยังคงได้รับอิสรภาพ (The person under judicial examination, presumed innocent, remains at liberty) เป็นนัยสำคัญยิ่งกว่า โดยเรื่องของการมีประกันหรือหลักประกันได้นำมาบรรจุไว้เป็นเพียงเงื่อนไขหนึ่งของผู้พิพากษาไต่สวน จะกำหนดไว้เป็นเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาตปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไขประกอบไว้เพียงเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ จึงมีความเหมาะสมอย่างมากที่จะนำเอามาตรการปล่อยชั่วคราว ในความผิดอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปีตามแบบอย่างของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาใช้ในกระบวนการการปล่อยชั่วคราว ในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดีของประเทศไทย เพื่อให้การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยเฉพาะการได้รับอิสรภาพในระหว่างการพิจารณาคดีอาญาของผู้ต้องหาและจำเลยดำรงอยู่บนความเสมอภาคอย่างแท้จริง แต่

กระนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ก็ควรกำหนดให้เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจในการสั่งปล่อยชั่วคราวหรือศาล ให้สามารถกำหนดมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวได้ด้วย โดยนำเอาข้อพิจารณา ด้านภูมิฐานะที่อยู่ที่เป็นหลักแหล่งและความมั่นคงทางหน้าที่การงานของผู้ร้องขอปล่อยชั่วคราวตามกรณีนี้มาพิจารณา ประกอบเพิ่มเติมจากฐานที่กฎหมายของประเทศฝรั่งเศสกำหนดเพิ่มเติมด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่าสังคม จะได้รับความปลอดภัยจากผู้ถูกปล่อยชั่วคราวและสร้างความน่าเชื่อถือว่าผู้ผู้นั้นจะมาปรากฏตัวตามการนัดหมาย ของฝ่ายรัฐเสมอ

2.4 การนำมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวตามพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ.2560 มาใช้กับกรณีการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นส่งคดี

จากที่ในปัจจุบันประเทศไทยมีการพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 ขึ้นใช้บังคับอีกฉบับหนึ่ง โดยกฎหมายฉบับนี้มีหลักการและเหตุผลในการบังคับใช้ไปในทิศทางมุ่งหวังให้เกิดประสิทธิภาพเกี่ยวกับการกำกับติดตามผู้ได้รับการปล่อยตัวโดยศาลเป็นสำคัญ ซึ่งคำว่า “โดยศาล” ตามกฎหมายฉบับนี้ คือ มิใช่การใช้ดุลพินิจในการสั่งปล่อยชั่วคราวโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการโดยตรง ดังนั้น รายละเอียดเกี่ยวกับมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวตามพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ.2560 จึงไม่นำมาใช้บังคับในกรณีที่การสั่งปล่อยชั่วคราวในครั้งนั้นกระทำขึ้นโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ.2560 ในปัจจุบันจะไม่อาจนำมาใช้แก่กรณีการสั่งปล่อยชั่วคราวโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการตามกรณีมาตรา 106 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่กฎหมายฉบับนี้ ก็ได้กำหนดมาตรการในการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่เป็นประเด็นใหม่ โดยมีจุดเด่นของมาตรการในการกำกับติดตามผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลอยู่ คือ กรณีมาตรา 4 ที่กำหนดให้ศาลที่มีคำสั่งอนุญาตปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว สามารถมีคำสั่งแต่งตั้ง “ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว” ได้ เพื่อทำหน้าที่ดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด โดยบุคคลดังกล่าวต้องไม่ใช่เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยตรง ในการดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว โดย “ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วย คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว การจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของกำกับดูแล ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ค่าพาหนะแก่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ยากไร้ เงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับ และเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ ผู้จับผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยศาลที่หลบหนี พ.ศ. 2561” ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้กำกับผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ไว้คือ ก) เป็นผู้ที่มีอายุผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเป็นอย่างดีและผู้ถูกปล่อยชั่วคราวให้ความเคารพเชื่อฟัง หรือเป็นผู้ได้รับความไว้วางใจจากชุมชนที่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีที่อยู่อาศัยให้ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย และ ข) เป็นผู้สมัครใจ มีความพร้อมและเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่ศาลมอบหมาย (ข้อ 4) ทั้งนี้ คุณสมบัติตามกรณีนี้ไม่นำไปใช้กับผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่ถูกแต่งตั้งเพื่อการให้คำปรึกษา จากคุณสมบัติของผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวตามที่ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดไว้ จะเห็นได้ว่า การสรรหาผู้ทำหน้าที่ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว จะแสวงหาจาก 1) ผู้ใกล้ชิดของผู้ถูกปล่อยชั่วคราว 2) ผู้นั้นเป็นผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวให้ความเคารพเชื่อฟังเป็นหลัก เว้นแต่ จะแสวงหาบุคคลดังกล่าวไม่ได้เลย จึงจะแสวงหาจาก “ผู้ได้รับความไว้วางใจจากชุมชน ที่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีที่อยู่อาศัยให้ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย” โดยผู้ที่จะเข้ารับหน้าที่ดังกล่าว จะต้องกระทำความสมควรของผู้ซึ่งการที่กฎหมายกำหนดให้มี “ผู้กำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราว” โดยบุคคลผู้ใกล้ชิดนี้ นับว่าเป็นกระบวนการในการให้สังคมและอาจหมายรวมถึงครอบครัวและชุมชนของผู้กระทำความผิดเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวอยู่ด้วย อันเป็นวิธีการที่ถูกต้อง เพราะหากจะผลัดภาระมาให้แก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐในการเข้าไปกำกับติดตาม

ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว เช่น กรมคุมประพฤติ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น ก็อาจปรากฏข้อจำกัดในหลายประการ เช่น ข้อจำกัดด้านระยะเวลาการปฏิบัติงานที่ที่จะต้องกระทำในขอบเขตของเวลาราชการ หรือข้อจำกัดด้านความไม่ไว้นื้อเชื้อใจ หรือข้อจำกัดด้านงบประมาณ หรือข้อจำกัดด้านกำลังคน เป็นต้น ดังนี้ ในประเด็นของการกำหนดให้มีผู้กำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราว โดยอาศัยผู้ใกล้ชิดของผู้กระทำความผิดเข้ามารับผิดชอบในการกำกับติดตาม จึงมีความเหมาะสมอย่างมากที่จะนำมาใช้ในกรณีของการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่เกิดขึ้นโดยคำสั่งอนุญาตของพนักงานสอบสวนหรือโดยพนักงานอัยการอย่างอนุโลมได้เช่นกัน

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการนำระบบโทษปรับแบบรายวันมาใช้บังคับในคดีคุ้มครองผู้บริโภค ปรากฏบทสรุปและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. บทสรุป

จากการศึกษา พบว่า สิทธิในการได้รับปล่อยชั่วคราว เป็นสิทธิพื้นฐานประการหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่รับรองความคุ้มครองไว้ให้แก่ผู้ต้องหาและจำเลย แต่กระบวนการปล่อยชั่วคราวนี้ เมื่อพิจารณาจากหลักการควบคุมอาชญากรรม (crime control model) ย่อมมิใช่กระบวนการเพื่อการป้องกันหรือพยายามรักษาไว้ ซึ่งความสงบเรียบร้อยในสังคมจากตัวผู้กระทำความผิด เพราะเปรียบเสมือนการปล่อยตัวผู้ที่มีมลทินในคดีอาญาออกไปใช้ชีวิตในสังคม อันอาจนำไปสู่การตั้งข้อคำถามขึ้นจากฝ่ายสังคมได้ว่า “สังคมจะมีความปลอดภัยหรือไม่” ทำให้การปล่อยชั่วคราวได้กลายเป็นผลกระทบต่อหลักประกันความปลอดภัยในมิติทางสังคมอยู่ด้วยในเวลาเดียวกัน กล่าวคือ รัฐจะให้ความเชื่อมั่นและมีมาตรการป้องกันบังคับอย่างไร ที่จะเป็นหลักประกันได้อย่างเพียงพอว่าผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราว จะไม่เข้าไปสร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคมในขณะที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ซึ่งผลกระทบจากการปล่อยชั่วคราวนั้น นอกจากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสังคมแล้ว ผลการศึกษายังบ่งชี้ให้เห็นว่าจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินการของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอยู่ด้วย นั่นคือ หากผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวหลบหนีไปในระหว่างนั้น รัฐก็จะไม่สามารถดำเนินคดีต่อไปกับบุคคลผู้นั้นได้ ด้วยปัจจัยเหล่านี้ จึงนำมาสู่การสร้างเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของกรณีประกันหรือหลักประกัน หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ต่อกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราวของประเทศไทยที่ค้นพบจากการศึกษานี้ ปรากฏว่าบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่มีหลักเกณฑ์การวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราวที่เป็นมาตรฐานชัดเจนแน่นอน คงกำหนดไว้เพียงว่าให้พิจารณาจากพฤติการณ์ต่าง ๆ ประกอบ เช่น ความหนักเบาแห่งข้อหา พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร ความเชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด หรือผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ เป็นต้น นอกจากนี้จากผลการศึกษาในมิติของมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลในเชิงการควบคุมผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการนั้น ก็ยังมีความชัดเจนเพียงพอเพราะกฎหมายได้ใช้ถ้อยคำในลักษณะคำรวมความ โดยกำหนดให้มีการกำกับติดตามผู้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในลักษณะ “เงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่” หรือ “เงื่อนไขอื่นใด” เพื่อให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวต้องปฏิบัติเพียงเท่านั้น โดยเฉพาะในกรณี “เงื่อนไขอื่นใด” ที่กฎหมายไม่มีการระบุไว้เป็นตัวอย่างหรือรายละเอียดในลักษณะลำดับขั้นตอนอยู่แต่ประการใด ส่งผลให้กระบวนการกำกับติดตามผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวเพื่อป้องกันการหลบหนีตามกฎหมาย ยังคงเป็นปัญหาทางกฎหมายอย่างมีนัยสำคัญ แม้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยจะได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราว โดยศาล พ.ศ. 2560 ขึ้นแล้วก็ตาม โดยมาตรา 4 วรรคหนึ่ง ได้วางมาตรการในการป้องกันการหลบหนีของผู้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไว้ แต่กฎหมายฉบับนี้ก็มิอาจนำมาใช้บังคับแก่กรณีการสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยพนักงานสอบสวนในชั้นสอบสวนคดี หรือโดยพนักงานอัยการในชั้นสั่งคดี

ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 (1) รับรองไว้ได้ เนื่องจากมิใช่กรณีที่มีการสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยศาล จึงกล่าวสรุปได้ว่ามาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดี โดยพนักงานอัยการของประเทศไทย ยังคงต้องได้รับการพัฒนาในการกระบวนกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดีต่อไป

2. ข้อเสนอแนะ

จากที่ผู้ศึกษาได้ค้นพบจุดเด่นที่สามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาวิธีการขั้นตอนที่เหมาะสมในการกำกับดูแลผู้ถูกปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดีตามกรณีศึกษาในจำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นระบบการประเมินความเสี่ยงในการปล่อยชั่วคราวของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเด็นมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเด็นการกำหนดมาตรการปล่อยชั่วคราวในความผิดอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และประเด็นมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวตามพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ.2560 ของประเทศไทย ผู้ศึกษาสามารถนำมากำหนดเป็นข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังนี้

1) การกำหนดมาตรการประเมินความเสี่ยงในการปล่อยชั่วคราวโดยกฎหมาย

จากจุดเด่นของมาตรการเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวที่ผู้ศึกษาได้ค้นพบจากการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เรียกว่า Pretrial Risk Assessment Tool (PTRA) หรือ ระบบ PTRA โดยระบบดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินความเสี่ยงก่อนการมีคำสั่งอนุญาต หรือไม่อนุญาตปล่อยชั่วคราวที่พัฒนาขึ้นโดยสำนักงานศาลยุติธรรมแห่งสหพันธรัฐ กล่าวคือ นำมาใช้เพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ในการให้คำแนะนำแก่ศาลเกี่ยวกับมาตรการในการกำหนดเงื่อนไขมาตรการกำกับดูแลภายหลังปล่อย ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะต่อประเด็นนี้ว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรคหนึ่งและวรรคสอง โดยแก้ไขเพิ่มเติมเป็นข้อความว่า

“ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ให้มีการประเมินความเสี่ยงจากการปล่อยชั่วคราวด้วยระบบประเมินความเสี่ยงที่มีการประมวลผลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยอาศัยข้อมูลดังต่อไปนี้ เป็นฐานข้อมูลเพื่อการประเมินความเสี่ยง

- (1) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (2) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
- (3) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- (4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- (5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่
- (7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องชังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ

โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาล สามารถรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้น เพื่อประกอบการพิจารณากับผลการประเมินความเสี่ยงเพื่อสั่งคำร้องด้วยก็ได้”

2) การกำหนดมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยกฎหมาย

ในกรณีของการกำหนดมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราว จากข้อมูลการศึกษาได้ปรากฏว่ากรณีดังกล่าวเป็นจุดเด่นอย่างชัดเจนในมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 138 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่มีมาตรการในลักษณะตัวเลือกเพื่อการกำกับติดตาม ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวไว้ทั้งสิ้นถึง 16 กรณี จากข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราว

ที่มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 138 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเหล่านี้ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะว่า สามารถจะนำตัวอย่างตามกรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศสกำหนดมาเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการเพื่อการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยได้ ทั้งนี้ ด้วยวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตรา 108 บรรดท้าย โดยใช้ความว่า

“นอกจากเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวตามกรณีวรรคสาม เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อใช้ในการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวดังต่อไปนี้ เพิ่มเติมด้วยก็ได้

- (1) ห้ามเดินทางออกนอกพื้นที่ที่ผู้พิพากษาได้ส่วนได้กำหนดไว้และห้ามเปลี่ยนแปลงที่อยู่
- (2) ห้ามออกไปจากภูมิลำเนา หรือท้องที่ที่อยู่อาศัย ซึ่งกำหนดโดยผู้พิพากษาได้ส่วน เว้นแต่ การดำเนินการที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ศาลได้กำหนดและพิจารณานุญาตไว้
- (3) ห้ามไปยังสถานที่ที่ได้กำหนดไว้
- (4) ให้รายงาน กรณีเดินทางออกนอกเขตพื้นที่
- (5) ให้มาศาลหรือพบเจ้าหน้าที่ตามกำหนดนัดเป็นระยะ ๆ และรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่หรือองค์กรใด ๆ ที่กำหนดขึ้น
- (6) ให้ตอบคำถามเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ องค์กร หรือบุคคลใด และต้องยอมปฏิบัติตามสภาพแห่งคดี หรือตามมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวกับทำงาน หรือธุรกิจของเขา หรือต้องเข้าร่วมศึกษาเรียนรู้เรื่องราวใด ๆ รวมทั้งมาตรการศึกษาทางสังคม ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อให้บุคคลนั้นมีโอกาสได้กลับไปสู่สังคมได้ และขณะเดียวกันเป็นการป้องกันมิให้กระทำความผิดซ้ำ
- (7) ให้ส่งมอบเอกสารส่วนบุคคล เช่น หนังสือเดินทาง (Passport) หรือใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะแก่เจ้าหน้าที่ของศาล หรือสถานีตำรวจ โดยให้ได้รับเอกสารในส่วนซึ่งจะใช้งานได้แทนเอกสารสำคัญเหล่านั้น
- (8) ต้องเว้นจากการขับขี่หรือใช้ยานพาหนะบางชนิด ถ้าจำเป็นต้องส่งมอบใบอนุญาตขับขี่ให้แก่ศาลแทน อย่างไรก็ตาม ผู้พิพากษาอาจมีดุลพินิจว่าบุคคลผู้อยู่ภายใต้อำนาจการพิจารณาคดีนั้น อาจขับขี่ยานพาหนะเพื่อการเดินทางไปทำงานตามวิสัยได้
- (9) ห้ามพบหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลที่ได้กำหนดไว้ เช่น ผู้เสียหาย พยาน เป็นต้น
- (10) ต้องเข้ารับการตรวจสุขภาพ ตรวจรักษาโรค หรือการไปโรงพยาบาลเพื่อล้างสารพิษ หรือเพื่อการบำบัดยาเสพติด
- (11) ห้ามเข้าไปเกี่ยวข้องกับพัวพันกับอาชีพ หรือกิจกรรมทางสังคมบางประการ
- (12) ห้ามเบิกจ่ายเงินตามเช็ค นอกเหนือไปจากเช็คซึ่งได้รับอนุญาตเป็นกรณีพิเศษตามจำนวนที่ได้รับอนุญาตให้ถอนได้จากผู้ถอนโดยตรง หรือเช็คซึ่งรับรองและในกรณีจำเป็นต้องส่งมอบเช็คใดซึ่งถูกห้ามใช้ต่อเจ้าหน้าที่ศาล
- (13) ห้ามครอบครอง หรือพกพาอาวุธ และถ้าจำเป็นต้องส่งมอบอาวุธอย่างใด ๆ ซึ่งครอบครองต่อศาล หรือเจ้าพนักงาน โดยศาลหรือเจ้าพนักงานออกใบรับรองให้ไว้
- (14) ต้องทำการพิสูจน์ว่าผู้นั้นรับภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว หรือต้องจ่ายค่าบำรุงรักษาเป็นการประจำตามที่เขาถูกเรียกร้องให้จ่าย”

3) การกำหนดมาตรการปล่อยชั่วคราวในความผิดอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี

จากข้อมูลการศึกษาที่ค้นพบ ด้วยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้วางหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปีไว้โดยเฉพาะ ซึ่งในกรณีนี้ ประเทศไทยมิได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด กล่าวคือ มีกรอบการพิจารณาเพื่อการสั่งปล่อยชั่วคราวกรณีที่มี

อัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี คือ (1) การกระทำความผิดครั้งนั้นเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี (2) ผู้ต้องหาหรือนั้นเป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส (3) ผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาลงโทษในคดีความผิดอุกฉกรรจ์ หรือไม่เคยถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกเกินกว่า 3 เดือน โดยไม่มีการรอลงโทษไว้ หากกรณีเป็นไปตามเงื่อนไขข้างต้นนี้ เมื่อผู้ต้องหา มาปรากฏตัวกับผู้พิพากษาไต่สวนแล้ว ผู้ต้องหาหรือนั้นมีสิทธิที่จะร้องขอประกันตัวได้โดยพลัน และศาลก็จะมีคำสั่งอนุญาตปล่อยชั่วคราว ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้มีมาตรการปล่อยชั่วคราวในความผิดอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี โดยกำหนดไว้เป็นมาตราเฉพาะในมาตรา 107/1 มีความว่า

“ในกรณีการกระทำความผิดครั้งนั้น มีอัตราโทษจำคุกตามกฎหมายไม่เกิน 2 ปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ หากปรากฏว่า

(1) ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรที่เป็นหลักแหล่ง มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน

(2) ผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาลงโทษในคดีความผิดอุกฉกรรจ์ หรือไม่เคยถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกเกินกว่า 3 เดือน โดยไม่มีการรอลงโทษไว้

เมื่อผู้ต้องหา มาปรากฏตัวกับเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลแล้วแต่กรณี ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือนั้น มีสิทธิที่จะร้องขอประกันตัวได้โดยพลัน และจะต้องมีคำสั่งอนุญาตปล่อยชั่วคราวไปโดยไม่ต้องมีประกันและหลักประกัน

การสั่งปล่อยชั่วคราวตามกรณีนี้ เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาล สามารถกำหนดมาตรการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวนั้นได้”

4) การกำหนดให้พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนี การปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 มาใช้กับกรณีการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนคดีและชั้นสั่งคดี

จากที่ผู้ศึกษาได้ค้นพบผลจากการศึกษาว่า พระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ.2560 มีข้อจำกัดที่ไม่อาจนำมาตราการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมาใช้ในการสั่งอนุญาตปล่อยชั่วคราวของพนักงานสอบสวนในชั้นสอบสวนคดีและของพนักงานอัยการในชั้นสั่งคดีได้ เนื่องจากมิได้เป็นการพิจารณาสั่งอนุญาตปล่อยชั่วคราวโดยศาล อันเป็นกรณีช่องว่างทางกฎหมายที่ผู้ศึกษานำมาเป็นประเด็นการศึกษาในครั้งนี้ ด้วยเหตุนี้ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาช่องว่างทางกฎหมายดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการกำกับและติดตามจับกุมผู้หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยศาล พ.ศ. 2560 เพื่อให้สามารถนำมาตราการกำกับติดตามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายฉบับนี้ มาใช้บังคับกับกรณีการสั่งอนุญาตปล่อยชั่วคราวโดยพนักงานสอบสวนในชั้นสอบสวนคดีและพนักงานอัยการในชั้นสั่งคดีได้ด้วยโดยอนุโลม

เอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ ตำรา วารสาร กฎหมาย

ทินกรณ ทองบุราณ, กรันต์ ธนฐเทพ, พิศิษฐ์ กันธทิพย์ และมนไท ประมูลจักโก, (2561), การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลยในคดีอาญา : กรณีการขอปล่อยตัวชั่วคราว. วารสารราชธานีนิติกรรมทางสังคม, ฉบับที่ 1 ปีที่ 2, กรกฎาคม - กันยายน.

นิพนธ์ ใจสำราญ, (2558), การปล่อยชั่วคราว: มาตรการผ่อนคลายการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างการดำเนินคดีในศาลยุติธรรมไทย, เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 3 วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ, สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

วันชัย โตความรู้, (259), หลักนิติธรรมกับการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา, เอกสารวิชาการ ส่วนบุคคล หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 4 วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ, สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, สุรินทร์ มากชูชิต, (2555), ระบบปล่อยชั่วคราวผู้ถูกกล่าวหา : ศึกษาการใช้หลักประกันคดีอาญา, วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์, 6(3).

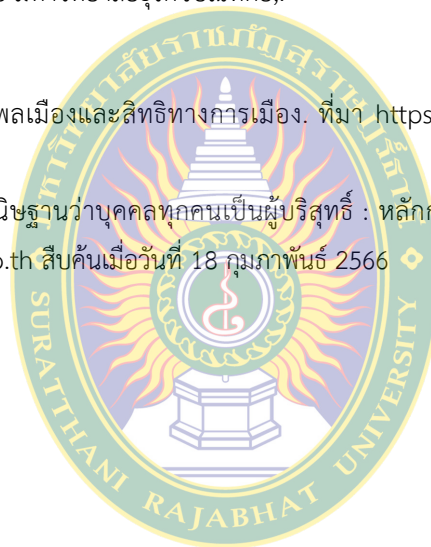
อรรวรรณ ไทยวาณิช, (2539), การปล่อยชั่วคราว, วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อารีย์พร กลั่นนุรักษ์, (2545), การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข, วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง. ที่มา <https://deepsouthwatch.org> วันที่ 9 มกราคม 2566

วศิน แดงประดับ. (2558) การสันนิษฐานว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์ : หลักการและข้อยกเว้นบางประการ. ที่มา <https://www.krisdika.go.th> สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2566

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี